

VJERA I ČOVJEK DANAŠNJICE

Poletimo mišlju do Josipova vrta. Grobnica je otvorena. Mirisna je postelja prazna. Ako svaki grob rječito poučava — grob uskrsnulog Bogočovjeka obasjava, ushićuje i potiče da padnemo ničice te se poklonimo. Bolje ćemo u poklonu saslušati riječi života. Uskrsnuli poručuje nešto učenicima. Anđeli, kao »službujući duhovi« (Hebr 1, 14), uzbibali su zrak. Apostolima je izdana naredba i ovlaštenje: »Idite u cijeli svijet i propovijedajte Veselu vijest«. Riječi doista i odjekuju po cijelom svijetu. Odjekuju riječi života — smrti, spasa — osude: »Tko uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se; tko ne uzvjeruje, osudit će se« (Mk 16, 16).

Na ovoj disjunktivi, sudbonosnom »Ili-ili«, razvio je Pavao VI svoju meditaciju koju je u obliku Uskrсне poruke uputio cijelom svijetu. U jednom pogledu obujmio je cijeli svijet; u jedan zagrljaj vezao je čovječanstvo. Riječ je duboka i topla. Grob Kristov razdijelio je povijest svijeta. Postao je kamenom, koji će ostati kao međaš puta u život i puta u smrt. Nigdje kršćanstvo ne afirmira svoj universalizam kao na grobu Kristovu. Zbog toga nad tim grobom Pavao VI želi dijalogizirati s onima koji ne vjeruju. Poziva ih na puninu života. Poziva ih na gozbu sreće. Mladost osjeća »instinkt za srećom«. Njoj želi uputiti poseban poziv. Mladost je pozvana da brže i dublje shvati ekstatično prodiranje Pavla VI u problem života. Najpodesnije mjesto: grob, u kojemu je život zauvijek pobijedio smrt.

KOZMIČKI DOMET USKRŠNUĆA

Onaj koga su se opaki željeli otresti uskrsnuo je kao pobjednik. Sve-mogućom snagom. Bio se ponizio iz ljubavi i posluha. Zaslužio je uzvišenje. Vječno pravilo božanske pedagogije: poniženje uzvisuje (Lk 1, 52). Vječna staza prave veličine: treba umrijeti, da se donese veliki rod (Iv 1, 24). Na očigled te metamorfoze stravično odjekuje krik onih s kriva puta: »Nos insensati« — prevarili smo se, bili smo bezumni, što smo smatrali da je takav život nečastan, takva smrt poraz (Mudr 5, 21).

Zarom kojim je onaj učenik trčao brže od Petra (Iv 20, 4) nadviruje se vjernik i s ushitom promatra u grobu plahte i ručnik. Govori svom bratu u Kristu: »Zar nam nije srce gorjelo u nama« (Lk 24, 32), dok je za života na zemlji govorio da mu treba umrijeti i uskrsnuti? To je ono uvjerenje što je prvim vjernicima podiglo samosvijest, te su smatrali čašću da mogu podnijeti zlostavljanja za Isusovo ime (Dap 5, 41). Vjera je dobila temelj, podržaj, garanciju, jer razapet je zbog slabosti, ali uskrsnuo je snagom Božjom (1 Kor 15, 14; 2 Kor 13, 4). Vjernik može pozvati sve one koji ne

vjeruju, da preispitaju svoje pozicije. Uskrsnuće utvrđuje vjeru, prosvjetljuje i jača vjernike. Uskrsnuće je Kristovo anticipacija pobjede, one konačne, potpune. Odtada vjernik kliče: osnovana je moja vjera, osnovano je propovijedanje. Božanska snaga u kršćanstvu strujit će do konca svijeta. Novi oblik života pojavio se među ljudima. Sve promatrati u svjetlu konačnog uskrsnuća svih ljudi.

Da se i ne govori o dinamizmu ufanja. Fenomenu boli, onom trajnom razapinjanju, pruža se lijek. Tu je tajna one herojske snage u nevoljama. Krist je uskrsnuo; Golgota je završila. Kroz sve peripetije povijesti, na ne znam kako dugom križnom putu, vjernik gleda za Uskrsnulim, koji je ušao u carstvo, gdje će biti otrta svaka suza, uklonjena svaka tuga, jauk i bol (Otkr 21, 4). Gleda pogledom punim čežnje. Čežnje putnika daleko od svoje domovine, sinka daleko od krila svoje majke. Tko od onih koji ne vjeruju može pod udarcima boli uskliknuti s vjernikom: »Trpimo s njim, da se s njim i proslavimo«? (Rim 8, 17) U viziji budućnosti meditirao je neki umnik nad grobom Uskrsnuloga: »Spremaju se djevičanski dani, dani puni sjajne bljedoće, vesele strpljivosti, svježeg drhtavila, nevine srčanosti«.¹

Htio to netko priznati ili ne htio — stvarnost ostaje ista. Ona objektivna stvarnost. Činjenica. Kršćanstvo je donijelo u svijet nešto novo. Živjeti po načelima Kristovim, biti spreman doživjeti sudbinu Golgote, biti ukopan, ali i uskrsnuti. Poganstvo ostaje u pozadini. Kršćanstvo unosi novi način života. Predočuje novu ljestvicu vrednota. Izvodi prevrat u dotadašnjem shvaćanju života. Treba živjeti »novim životom« (Rim 6, 4). To je život kako ga crta Evandelje, tj. Krist. Čovjek mora postati sličan Kristu. Potamnjelu sliku Božju mora očistiti, popraviti. Iskonskim je grijehom potamnijela, sjedinjenjem s Uskrsnulim ona će biti oprana u Njegovoj krvi.

Ne radi se samo da vjernik živi. On je pozvan da bujno živi. Da diše zrak života punim plućima. Krist je ostavio tu mogućnost, mogućnost trajna rasta. Krist je došao da ovcе imaju život, da ga imaju u izobilju (Iv 10, 10). Kršćanski život predstavlja oblik integralna života. Pameću osvjetljenom vjerom prebacuje se preko vremena i prostora. Srcem udovoljava beskrajnim aspiracijama, jer ga centrira na prolazne, vječne vrednote. Voljom ostvaruje i dokazuje da se samo za ovo vječno, nadzemačko isplati živjeti, tomu se posvetiti i žrtvovati. Zašto? Jer se spremi nebeskih dobara kradljivac ne primiče, moljac ta dobra ne grize (Lk 12, 33). Time je kulturi i civilizaciji određen smjer, ali i kriterij prosuđivanja vrijednosti prve i druge.

Ove misli, koje smo nanizali potaknuti tekstom Andeoskog Naučitelja², služe nam da bolje shvatimo duboke riječi Pavla VI. On veli da kršćanstvo duguje svoje ime i svoj život uskrsnuću Kristovu. Zakon nadnaravne atrakcije počeo je funkcionirati uskrsnućem Kristovim (Iv 12, 33). Svaki se čovjek suočuje s fenomenom uskrsnuća Kristova, tj. s kršćanstvom. To je onaj ugaoni kamen. Tragika je u tome što nitko ne može a da s njime ne sagradi svoju sreću, ili da, daleko od njega i bez njega ne doživi svoju katastrofu (Lk 20, 18). Krist u sjaju uskrsnuća postaje znak »za propast i uskrsnuće mnogih« (Lk 2, 34).

1. PAPINI, Povijest Kristova, Zagreb 1936, str. 451, prijevod iz tal.

2. SV. TOMA, III P, q. 53, s. 1.

Ove misli smo metnuli pod naslovnu ideju o kozmičkom dometu Uskrsnuća. Ni vrijeme ni prostor ne postavljaju granice plodovima uskrsnuća Kristova. Jedan je od tih plodova taj, da će svaki čovjek doživjeti uskrsnuće, ponovno sjedinjenje duše i tijela. Eto dokle dopire snaga života što struji iz groba Uskrsnuloga! Uskrsnuli je Bogočovjek. Božanskom snagom je uskrsivao mrtve. Sebe i druge. I nas će. I sve ljude. Zar daleki prostori ili vremenski razmaci stavljaju granice toj božanskoj snazi? Božanska snaga je prisutna svim mjestima i svim vremenskim razmacima. Prisutna je vlašću, suverenom uzročnošću, sveobuhvatnom ingerencijom, trajnim aktiviziranjem svih snaga što uvjetuju sve pojave onog istinskog, pravog, neumrlog života.³

Od uskrsnuća Kristova struji duhovni život. Silaze darovi milosti. Povezani smo s uskrsnućem Kristovim. Ne možemo tu vezu nikako prekinuti. Povezani za život ili za smrt. Ali nužno povezani. Nije li, možda, jedan osjećaj u ljudima znatnim dijelom zamro, jer su pokušali prekinuti vezu s uskrsnućem Kristovim? To je osjećaj vjere, osjećaj religije. Uskrsna zvona uvijek u čovjeku pobuđuju upite, težnje nedostiživih razmjera. Ona izazivaju nemir, unutarnju borbu svjetla — tame, života — smrti, uskrsnuća — propasti. A tko se može oteći tim mislima i osjećajima?

Danas kao i uvijek kroz povijest vrijedi isto. »Više puta si se poslije uskrsnuća javljao živima. Onima, koji su mislili da mrze na te, onima, koji bi te bili ljubili, sve da nijesi bio Sin Božji pokazao si svoje lice i govorio si svojim glasom... Ti si bio riječ i svjetlost Pavlu na putu, vatra i krv u pećini Franjinoj, očajna i savršena ljubav u ćelijama Katarine i Terezije.«⁴

VJERUJE LI ČOVJEK DANAŠNJICE?

Osjećaj religije nalazi se u krizi. Kod mnogih ljudi. Koji je uzrok toj činjenici? Taj čovjek današnjice okreće se prema sebi. Vjeruje u sebe. Obožava sebe. Otkriva u sebi giganta, koji je prokročio sebi put naprijed u kulturi, znanosti, tehnici, društvenom uređenju. Ohol je. Zabavljen time kako će urediti »raja na zemlji.«

Kako ćemo ocijeniti ovaj stav čovjeka današnjice? Ocijenio ga je Pavao VI u čestitci upućenoj vjernicima župe Settecaminu upravo na dan Kristovog uskrsnuća. Upozorio je slušaoce da promotre kako fotografi zablješte oči prisutnih kada iznenada zapale svjetlo. To traje kratko vrijeme. Tako je zablješten čovjek današnjice od svjetla svojih uspjeha. A često se taj čovjek ponaša kao dijete. Jeste li opazili kako postupa dijete kada je primilo na dar koju novu igračku? Zabavljen tom igračkom zaboravlja na sve i na svakoga. Kao da je našao svoju konačnu životnu sreću. Misli čovjek današnjice da će mu materijalni, tehnički napredak riješiti zagonetku života. Vara se.

I pokazuje da se prevario. Nije riješio osnovne probleme života: otkud, kamo, kako? Nije utazió žed za opstankom, srećom, ljubavi. Nije zadovoljan. Rekli bismo da, kako raste napredak, raste i nezadovoljstvo. Neki u svom tom napretku osjećaju unutarnji nemir. Ima ih koji proglašuju život besmi-

3. ISII, isto mj. q. 56, a. 1 ad 3.

4. PAVINI, nav. dj. str. 489.

slenim. Ponajčešće se događa da obožavatelji napretka utope svoju ličnost u to bezimeno more zbivanja. Očaj je epilog mnogih. Ne možemo zaniijekati da ih ima koji se i osvješćuju. Duhovito je pisao Papini da ih ima mnogo koji trče »za onim čarobnim i bučnim otkrićima, koja će nakon što ih učine robovima, požuriti, i za njih, grozno otkriće smrti.«⁵

Na taj način taj čovjek današnjice iskustveno zna da ne može izgraditi raj na zemlji. Prestaje maštati o ovozemaljskoj, potpunjoj sreći. »Nakazno remek djelo našega doba« rekao je Pijo XII, »stoji u tome, što je pretvorilo čovjeka u orijaša prirode na uštrb njegova duha, a svelo ga u patuljka svijeta nadnaravi i vječnosti« (na Božić 1953). Još jednom se dokazuje da čovjek po svojoj strukturi naginje na religiju, teži prema Bogu. Bez solidna temelja, tj. morala i vjere u Boga, nema mira ljudskoj duši, nema reda ni solidna poretka u ljudskom društvu. A nije li upravo taj znanstveni i tehnički napredak uzrokom da ljudi »zapadaju u teškoće svjetskih razmjera, koje će moći svladati jedino budu li priznali nužno gospodstvo Boga, Stvoritelja i Upravljača čovjeka i svemira.«⁶

Čovjek današnjice dospio je u čor-sokak. Došao je do spoznaje da je znanstveni napredak otvoren u beskonačnost. Čovjek je otkrio mnoge tajne prirode, ali je otkrio i to, da sve neće nikada otkriti. To je doista veliko otkriće našeg stoljeća. Prirodno-matematske znanosti mogu samo približno zamijetiti unutarnju strukturu promjenljivih prirodnih pojava. Goleme sile, do kojih je čovjek došao tehničkim otkrićima, mogu se upotrijebiti na korist i na propast čovječanstva. Što slijedi?

Ili će čovječanstvo nepovratno krenuti putem uništenja, ili treba promijeniti put. Tko želi sreću sebi i drugima može birati samo jedan izlaz. Dati prvenstvo duhovnim vrednotama, načelima vjere i morala. U tome se svi ljudi mogu složiti. Prirodni-moralni zakon zajednički je svima ljudima. On je platforma za složno razumijevanje u svim životnim pitanjima. Podložni su mu pojedinci i skupine.

U tu svrhu je potrebno čovjeku vratiti pojam o sebi. Treba mu svjetla. Eto nam »lumen Christi« — svjetlo Kristove vjere, Kristova evanđelja. Punina se vremena ispunila. Iskustvo je dozrelo. Na toj činjenici nada ispunja kršćansko srce. Čovjek posjeduje sposobnost da sam uvidi pravi put sreće. Možda će ga gorko iskustvo najprije osvijestiti. Što ćemo reći? Hvala, Sve-mogućí! Upalio si svjetlo znanja. Preuzeo si u ruke vodstvo ljudske sudbine u tami noći i nesnalaženja!

Koga ne dira postupak Pavla VI? On dovikuje svima, i to sa »stijene Petrove«. Sa stijene koju mnogi mrze, ali on i te želi spasiti i njima želi sreću. Po primjeru Kristovu (Lk 6, 28; Mt 5, 44). Papa želi da svijet bude prožet idejom sveopćeg bratstva. Vruća je njegova želja da svi ljudi osjete da su djeca u kući zajedničkog Oca.

Vjera ne može umrijeti. Tama teži svjetlu. Ozebao čovjek pruža ruke prema suncu. Zar itko želi ostati u tami? U studeni? Papa moli za one koji ne vjeruju, da ne postanu žrtvama nerazumljivih dogmi, što ih ljudi stvaraju.

5. ISTI, isto m], str. 466.

6. IVAN XXIII, Mater et Magistra, 15. V, 1961, br. 209, u izdaju Pazin 1963.

Da ne postanu žrtvama neosnovanih hipoteza. Da ne upadnu u zamke sumnja, jer sumnja je izvor nemira. Da se ne utope u apsurd, iz kojega nema izlaza. Da ne upadnu u prokletstvo očaja i ništavila.

KRŠĆANSTVO PRUŽA ŽIVOTNU RADOST

Na grobu Uskrsnuloga kršćanstvo razvija svoju ideju o životnoj radosti i o sreći. Sreća je cilj, zadatak kršćanstva. Nije li Krist svladao smrt i otvorio vrata života? Pokazao je stazu sreće. One nepotpune na zemlji, i one potpune u vječnosti. To je sreća pameti — smirene u posjedu istine; sreća srca — zadovoljna u posjedu Neograničenoga; sreća ovozemnog života u ostvarenju puta u nebo.

Kršćanstvo je radost. Posjeduje ključ života i sreće, time i ključ radosti. Tjelesni užici nestaju poput sjene, duhovni užici traju, stoga je i duhovna radost trajna, vječna. Biti uvjeren da poslije ovog života postoji život bez boli, i to trajni, vječni život, nije li to izvor velike radosti? Osjetiti povezanost s velikom kršćanskom obitelji — nije li to izvor podizanja svijesti do maksimuma?

Vjera je radost. Ona je početak blaženstva, početak zajedničkog života s Bogom. Vjera je vizija Boga očima smrtnika. Vizija puna nejasnoća, ali temelj i početak svih drugih životnih odnosa s Bogom. Taj kontakt s Bogom, dijalog s Bogom, i to dijalog života, unosi u čovječju dušu duboku, neograničenu radost.

Milost je radost. Milost je prijateljstvo s Bogom. Prijatelj se raduje susretu s prijateljem. Prijateljstvo je kao utjelovljena ljubav. Iz ljubavi niče radost, ljubav stvara radost, i sama je ljubav radost. Ljubav je radost i onda kada trpi, čeka. Najprirodnija pjesma kršćanina jest ALELUJA. A to je radosna pjesma. Kršćanin se raduje da se carstvo Božje ljubavi širi.

Krist je radost. Pobjedio je smrt, a pobjeda je radost. Otvorio je vrata raja, vrata sreće, a sreća je radost. Želi da se svi ljudi spase. Razdijeljena radost veća je radost. U bezbrojnoj sretnoj obitelji u nebu i radost je neizmjerana. I u osjećaju velike Kristove obitelji na zemlji krije se tajna, ali velika radost.

Ne zaboravimo. Krist rješava i ovozemni problem života. On udovoljava zahtjevima integralno shvaćenog života na zemlji. Života koji nije samo tijelo nego tijelo i duh. U uskusnuću Kristovu blista snaga duha nad slabošću materije. I svaki pravi kršćanin u svom ovozemnom poslovanju dokazuje prvenstvo duha, vjere i morala, time podiže i potencira i ovozemno poslovanje.

Sjećamo se ideje Ivana XXIII. Ljudsko djelovanje i ljudske ustanove idu za dobrima ovoga života. To im je prirodni cilj. Ako se čovjek pri tome i duhovno uzdaže on raspolaze jačom snagom i na području onog specifičnog, ovozemnog djelovanja. Krist je obećao da neće izostati uspjeh u poslovanju ovoga svijeta, ako se traži najprije kraljevstvo nebesko. Vrednote duha i milosti potiču na pravdu, na ljubav. A nijesu li te kreposti oslon svakog

napretka? Zato Ivan XXIII piše: »Koga vodi kršćanska ljubav, taj ne može druge ne ljubiti, pa tuđe potrebe, nevolje i radosti smatra svojimima.«⁷

Nije li sve ovo u protivnosti s onim poznatim istinama o kršćanskom životu kao odricanju, žrtvi i križu? Ne, jer stadij odricanja, žrtve i križa je prolazan. Kršćanstvo je u svojoj zadnjoj analizi, u konačnom izražaju blaženstvo, sreća. Sreća je težnja svih ljudi, svih vremena. Na taj način kršćanstvo svršava u sreći i započelo je sa srećom.

Glavno je da kršćanstvo postane doživljajem. Životnim oblikom. Stoga podino k izvoru. Preko vidljivih dobara k nevidljivima, preko zemaljskih vrednota do nebeskih. Tko želi živjeti punim životom, osjetiti životnu radost, neka uroni u duboku stvarnost života, koju samo Krist otkriva i objavljuje ljudima. »U Kristu se usredotočuju naši ciljevi, u Kristu se rješavaju dramski zapleti našega života, u Kristu nalaze tumačenje naši bolovi, u Kristu se ocrtavaju naše nade.«⁸

UREDNIŠTVO

⁷ ISTI, isto mj. br. 257.

⁸ S. PAVAO VI u ovom govoru na Uskrs 1964.